

**ŽUVININKYSTĖS ĮSTATYMO NR. VIII-1756 2 5, 6, 8, 14, 14¹, 14³, 15, 16, 17³, 20, 22, 27, 31
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 14⁴ STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo Nr. VIII-1756 2 5, 6, 8, 14, 14¹, 14³, 15, 16, 17³, 20, 22, 27, 31 straipsnių pakeitimo ir 14⁴ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas (toliau – įstatymo projektas) parengtas siekiant, kad žuvų išteklių naudojimas duotų didesnę ekonominę ir socialinę naudą, sukurti palankesnes sąlygas mėgėjų žvejybos plėtrai, atkurti ir pagausinti žuvų išteklius, surinkti į valstybės biudžetą daugiau lėšų žuvų išteklių atkūrimui, apsaugai bei aplinkos kokybės gerinimui.

Pagrindiniai įstatymo projekto uždaviniai: uždrausti verslinę žvejybą Kuršių mariose ir vidaus vandenyse, numatant tik specializuotąją stintų žvejybą ir specializuotąją nėgių žvejybą bučiukais, apriboti verslinę žvejybą saugomų rūšių žuvų migracijos kelyje Baltijos jūros priekrantėje, daugumos žuvų išteklių naudojimą vidaus vandenyse perduoti mėgėjų žvejybos sektoriui, panaikinti žuvų išteklių naudotojui suteiktą teisę, gavus žvejybos vidaus vandenyse kvotą, ją perleisti kitam ūkio subjektui (perleidžiamąją teisę į žvejybos vidaus vandenyse kvotą), uždrausti prekybą neverslinio dydžio žuvimis. Įstatymo projektu nėra siekiama uždrausti tradicinę žvejybą, kuri išlaiko senąsias tradicijas ir yra laikoma kultūros paveldu.

2018 m. birželio mėn. priimtoje Europos Parlamento rezoliucijoje dėl mėgėjų žvejybos Europos Sąjungoje padėties pažymėta, kad daugelyje Europos šalių mėgėjų žvejyba tampa vis populiareesnė ir kad šio pobūdžio žvejyba yra svarbi veikla, turinti poveikį visuomenei, ekonomikai, užimtumui bei aplinkai. Mėgėjų žvejyba sukuria 84 000 darbo vietų ES šalyse, 8,4 milijardus eurų apyvartą, neskaitant turizmo. Mėgėjų žvejyba duoda ne tik ekonominę, bet ir socialinę naudą ir prisideda prie visuomenės sveikatos - ji gerina gyvenimo kokybę, skatina bendrauti ir padeda šviesti žmones aplinkos ir jos tvarumo klausimais. Mėgėjų žvejyba vykdoma ne vieną šimtmetį ir yra neatsiejama daugelio pakrančių bendruomenių kultūros, tradicijų ir paveldo dalis. Mėgėjų žvejyba galėtų svariai prisidėti prie mėlynosios ekonomikos vystymosi vietos bendruomenėse, pailginti turizmo sezoną. Verslinės žvejybos ribojimai vidaus vandenyse, numatyti 2013 ir 2015 metais pasiteisino ekonominiu ir aplinkosauginiu aspektais, žuvų ištekliai pagausėjo kartais. Verslinės žvejybos draudimas Kuršių mariose itin svarbus ne vien dėl žuvų išteklių marių atsikūrimo, marių aplinkos kokybės gerinimo, bet ir dėl žuvų migracijos iš marių į kitus šalies vidaus vandenis užtikrinimo. Tyrimai ir ataskaitos

rodo, kad lašišinių žuvų, žiobrių, stintų ir ungurių gausumą labiausiai veikia mirtingumas jūroje ir migracijos į nerštavietes kliūtys – komercinės žvejybos vykdymas ir užtvankos.

Pagal Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalį valstybė rūpinasi gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai. Siejant Konstitucijos 54 straipsnio nuostatas su Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalimi, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad valstybė, vykdydama iš Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies ir 54 straipsnio kylančią pareigą reguliuoti su gamtos išteklių naudojimu susijusią ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, *inter alia* būtų užtikrinta natūralios gamtinės aplinkos apsauga ir racionalus gamtos išteklių, įskaitant gyvūniją, naudojimas, gali nustatyti ir žvejybos kaip ūkinės veiklos apribojimus; pagal Konstituciją apribojimai, kuriais daromas esminis poveikis žvejybai kaip ūkinei veiklai, kurios laisvė laiduojama Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje, turi būti nustatyti tik įstatymu (Konstitucinio Teismo 2018 m. gegužės 24 d. nutarimas).

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 164.2. punkte, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 (toliau – Vyriausybės programa), numatoma, kad verslinė žvejyba bus uždrausta. Taigi, teikiamas Projektas gyvendina ir Vyriausybės programos nuostatas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai
Įstatymo projektą rengė Lietuvos Respublikos Seimo narė Aistė Gedvilienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu verslinę žvejybą reglamentuoja Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas. Žvejybos jūrų vandenyse reglamentavimo priemonės nustato Europos Sąjungos teisės aktai, o priemonės, kurių nereglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai, nustato žemės ūkio ministras. Žvejybos vidaus vandenyse reglamentavimo priemonės nustato aplinkos ministras.

Atsižvelgiant į verslinės žvejybos žalingą poveikį žuvų ištekliais, Žuvininkystės įstatymo 14 straipsnyje yra nustatyti verslinės žvejybos apribojimai mažesniuose kaip 200 ha vandens telkiniuose. Baltijos jūros priekrantėje ir didesnio ploto vidaus vandens telkiniuose yra pagrindinės saugomų žuvų, paukščių ir žinduolių sankaupų vietos, migracijos keliai, tačiau įstatymu žvejyba šiuose vandens telkiniuose neribojama.

Žuvininkystės įstatymo 27 straipsnyje yra suteikta išimtis prekiauti vidaus vandenyse sugautomis neverslinio dydžio žuvimis.

Nustatyta, kad ūkio subjektai, jiems suteiktą žvejybos kvotą, gali perleisti kitam ūkio subjektui. Žuvininkystės įstatymo 14¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perleidžiamoji teisė į žvejybos vidaus vandenyse kvotą suteikiama ne trumpiau kaip 5 ir ne ilgiau kaip 10 kalendorinių metų laikotarpiui. Nėra nustatyta, kokiais kriterijais remiantis pasirenkamas perleidžiamosios teisės į verslinės žvejybos vidaus vandenyse kvotą galiojimo laikotarpis. Per tokį ilgą laikotarpį gali pablogėti žuvų išteklių būklė, sunku prognozuoti žvejybos limitus, kurie užtikrintų neblogėjančią žuvų išteklių būklę. Kadangi vidaus vandenų žvejyboje kvotos dažniausiai išreiškiamos žvejybos įrankiais, jei viename telkinyje žvejoja keli ūkio subjektai, dažniausiai neįmanoma proporcingai sumažinti visiems viename vidaus vandenų telkinyje žvejojantiems ūkio subjektams teisių į žvejybos kvotas, jei tai padaryti būtina dėl pablogėjusios išteklių būklės.

Šiuo metu pagal Žuvininkystės įstatymo 14¹ straipsnio 4 dalį aukciono būdu suteikiant teisę į žvejybos kvotą vertinamas kiekvieno aukcione dalyvaujančio ūkio subjekto surinktų balų skaičius. Balų skaičių lemia siūloma kaina, taip pat balų skaičius didinamas po 10 procentų už žvejybą kiekvienais metais, kuriais per paskutinius 5 metus ūkio subjektas žvejojo tam tikrame vandens telkinyje, 5 procentais už registraciją atitinkamos savivaldybės teritorijoje, 15 procentų už projekto, susijusio su žuvų išteklių naudojimu, vykdymą. Balų skaičius mažinamas tik vieninteliu atveju – jei ūkio subjektas yra padaręs verslinės žvejybos vidaus vandenyse tvarkos pažeidimų, tačiau vos 1 ar 3 procentais už pažeidimą. Esant tokiam reglamentavimui, ūkio subjektas, padaręs net šiurkštų pažeidimą, esant vienodai ar panašiai pradinei balų sumai, surinktų daugiau balų atitikdamas nors vieną kriterijų, už kurį didinama balų suma, nei ūkio subjektas, kuris nedaro pažeidimų, tačiau neatitinka kriterijų, už kuriuos didinama balų suma.

Nėra numatyta, kad teisės į žvejybos kvotą galiojimas galėtų būti sustabdomas, jei ūkio subjektas pateikė neteisingus duomenis.

Jei ūkio subjektas žemės ūkio ministro nustatyta tvarka neskiria lėšų žuvų ištekliams atkurti ir saugoti, prieš sustabdant teisės į žvejybos kvotą galiojimą, žemės ūkio ministro įgaliota institucija ūkio subjektą įspėja ir šiam įsipareigojimui įvykdyti nustato ne trumpesnę kaip 5 darbo dienų terminą. Įsipareigojimo įvykdymo terminas gali būti neribotos trukmės, nes nustatytas tik mažiausias, bet ne didžiausias terminas įsipareigojimui įvykdyti.

Saugomų rūšių žuvų veisimo, neršto ir migracijos sąlygų gerinimo darbus pavesta organizuoti Žemės ūkio ministerijai arba jos įgaliotai institucijai.

Vadovaujantis Laukinės gyvūnijos įstatymu laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei, tačiau Žuvininkystės įstatymo 20 straipsnio nuostatos suteikia teisę valstybinių vandens telkinių žvejybos plotų naudotojams (nuomininkams) ir privačių ežerų ir upių

savininkams neleisti atlikti žuvų išteklių tyrimų jų naudojamuose telkiniuose – t. y. apriboja valstybės teisę prižiūrėti kaip yra naudojamas jos turtas.

Šios nuostatos trukdo įgyvendinti Valstybinę aplinkos monitoringo programą, Žuvininkystės duomenų rinkimo programą, spręsti biologinės įvairovės nykimo, invazinių rūšių, žuvų ligų plitimo ir kitas aplinkosaugos problemas.

Dėl šių nuostatų 2020 metais neatsirado vykdytojo, kuris įgyvendintų ES paramos lėšomis finansuojamą projektą „Jūros ir vidaus vandenų aplinkos būklės tyrimų ir vertinimų įsigijimas“, todėl kyla grėsmė, kad bus neįgyvendinti Bendrosios vandens politikos direktyvos, Jūrų strategijos pagrindų direktyvos reikalavimai.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte numatyta uždrausti verslinę žvejybą vidaus vandenyse leidžiant tik specializuotąją stintų žvejybą ir nęgių žvejybą bučiukais. Kitų žuvų verslinė žvejyba būtų galima tik jūroje, polderiuose ir privačiuose vandens telkiniuose.

Verslinės žvejybos ribojimai vidaus vandenyse pasiteisino ekonominiu ir aplinkosauginiu požiūriu. 2015 m. apribojus verslinę žvejybą bendra žuvų biomasė ežeruose vidutiniškai padidėjo apie 1,5 karto, o vidutinis žuvies svoris – apie 1,3–1,4 karto („Žuvų išteklių įvertinimas valstybiniuose vidaus vandens telkiniuose, žuvų išteklių naudojimo ir atkūrimo planų 2017-2021 m. parengimas“ ir kitos mokslinių tyrimų ataskaitos).

1997-2019 m. vykdytų ichtiologinių tyrimų Kauno mariose duomenys rodo, kad tiek pagrindinių žuvų rūšių (karšių, kuojų, sterkių, ešerių ir plakių), tiek ir bendras visų žuvų santykinis gausumas ir santykinė biomasė mažėjo iki pat verslinės žvejybos sustabdymo Kauno mariose 2013 m. Uždraudus verslinę žvejybą Kauno mariose žuvų biomasė šiame telkinyje išaugo daugiau nei 4 kartus, kuojų ištekliai per šį laikotarpį pagausėjo 10 kartų, ešerių – beveik 8 kartus, sterkių daugiau nei 2 kartus.

Baltijos jūros priekrantė turi išskirtinę reikšmę biologinei įvairovei. Čia yra jūrinių ir praeivių žuvų rūšių jaunikių atsigavimo akvatorija, otų, plekšnių ir daugelio kitų žuvų rūšių nerštavietės, į Lietuvos Respublikos ir Europos Bendrijos saugomų rūšių sąrašus įrašytų žuvų ir paukščių migracijos, sankauptų vieta. Migruojančių mažųjų kirų, upinių žuvėdrų, žiemojančių nuodėgulių ir alkų, taip pat Baltijos sykų ir perpelių apsaugai įsteigtos Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, nurodyta, kad vykdant bendrą žuvininkystės politiką turėtų būti užtikrinama, kad žvejybos veikla padėtų kurti ilgalaikį aplinkosauginį, ekonominį ir socialinį tvarumą, bendra žuvininkystės politika turėtų užtikrinti suderinamumą su biologinės įvairovės išsaugojimo tikslais.

Žemės ūkio ministerijos užsakymu 2019 metais atlikto mokslinio darbo „Baltijos jūros priekrantėje naudojamų žuvų populiacijų eksploatavimo intensyvumo įvertinimas ir rekomendacijos dėl verslinės žvejybos intensyvumo Baltijos jūros priekrantės vandenyse sureguliuavimo“ išvadose teigiama: „Kadangi du iš keturių rodiklių, (Žuvų bendrijos dydžio indeksas ir Žuvų bendrijos trofinis indeksas), neatitinka geros aplinkos būklės pagal Jūros strategijos pagrindų direktyvos kriterijus, žuvų bendrijos būklė Lietuvos priekrantėje yra vertintina kaip bloga.“ „Atsižvelgiant į šiuos rodiklius ir kai kurių svarbių verslinių žuvų išteklių būklę, verslinės žvejybos intensyvumas ir žuvų išteklių eksploatavimas šiose akvatorijose turėtų būti mažinamas ne mažiau kaip trečdaliu (išskyrus grundalų žvejybą).“ „Prioritetas galėtų būti taikomas intensyviausios verslinės žvejybos akvatorijoms.“ Intensyviausios verslinės žvejybos rajonai yra greta Klaipėdos ir Šventosios uostų. „Šie du rajonai užima 31 % visos priekrantės ploto, tačiau žvejybos intensyvumas juose sudaro 71,9 % visų žvejybos pastangų ir pagaunama 82,3 % visų laimikių“.

Klaipėdos Universiteto 2017 m. ataskaitoje „Verslinės ir mėgėjų žūklės Lietuvos Baltijos jūros priekrantėje ir ekonominėje zonoje bendras įvertinimas, reguliavimo, konfliktų sprendimo bei tausios žvejybos vystymo priemonės“ teigiama, kad 2015 m. sumažėjus žvejybos intensyvumui Baltijos jūros priekrantėje, sugavimai per vieną dieną buvo gerokai didesni nei 2014 metais. Tai įrodymas, kad optimizuojant žvejybos intensyvumą, galima pasiekti geresnius ekonominius rodiklius.

Atsižvelgiant į mokslininkų rekomendacijas, siekiant apsaugoti ir pagausinti praeivių žuvų išteklius, įstatymo projekte numatyta uždrausti verslinę žvejybą 15, 16, 17, 27, 28 Baltijos jūros priekrantės žvejybos baruose, esančiuose prie Klaipėdos valstybinio jūrų uosto molų ir Šventosios upės žiočių, ir visoje priekrantėje – 300 m nuo jūros kranto linijos.

Kaimyninėje Latvijoje žvejyba Baltijos jūros priekrantėje bet kokiais žvejybos įrankiais draudžiama ištisus metus 2 km spinduliu nuo Ventos upės žiočių, 1 km spinduliu nuo Dauguvos, Salacos, Gaujos, Lielupės upių žiočių (žuvų migracijos laikotarpiu žvejyba draudžiama 3 km spinduliu nuo šių upių žiočių). Žvejyba ištisus metus draudžiama 200 m nuo bet kokio kito upelio ar kanalo, įtekančio į jūrą.

Žvejybos draudimai prie upių žiočių daugelyje valstybių egzistuoja jau ne vieną šimtmetį. Nežvejojant upių žiotyse – nerštui migruojančių žuvų sancaupose, praeivių žuvų ištekliai pagausėtų ir ilgalaikėje perspektyvoje žvejai jų sugautų daugiau tiek jūroje, tiek vidaus vandenyse.

Įstatymo projekto nuostatos pasitarnautų mėgėjų žvejybos sektoriaus, kuris sukuria didesnę socialinę ir ekonominę vertę, lyginant su versline žvejyba, plėtrai.

Įstatymo projekte numatyta panaikinti perleidžiamąją teisę į žvejybos vidaus vandenyse kvotą. Europos Parlamento generalinio sąjungos vidaus politikos direktorato 2015 metais paskelbtoje tyrimų ataskaitoje „Žvejybos teisių skyrimo ES kriterijai“ konstatuota, kad perleidžiamų teisių sistemos taikymas smulkios apimties žvejyboje nėra tinkama alternatyva. Perleidžiamų teisių į žvejybos galimybes sistema sukuria galimybę gautą teisę į valstybės turtą – žvejybos galimybes, parduoti kitiems ūkio subjektams ir taip pelnytis valstybės sąskaita, sudaromos galimybės monopolizuoti kvotas.

Įstatymo projekte numatyta, kad teisė į žvejybos kvotą suteikiama laikotarpiui, kuriam nustatytas žvejybos limitas. Tai leis užtikrinti racionalų žuvų išteklių naudojimą, nesuteiks žuvų išteklių naudotojams nepagrįstų lūkesčių, kad jie 10 metų turės teisę naudoti jiems suteiktą žvejybos kvotą, nepriklausomai nuo žuvų išteklių būklės, leis sumažinti leidimų išdavimo administravimo sąnaudas ir supaprastinti leidimų išdavimą ūkio subjektams.

Panaikinama išlyga, leidžianti prekiauti vidaus vandenyse sugautomis neverslinio dydžio žuvimis. Ši nuostata palengvins kontrolę, nebeskatins žvejų gaudyti mažesnes, nei leidžia taisyklės, žuvis.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti pareigą žuvų išteklių naudotojams, užsiimantiems versline žvejyba vidaus vandenyse, pildyti žvejybos žurnalą. Toks reikalavimas iki šiol Žuvininkystės įstatyme nebuvo nustatytas, nors aplinkos ministro nustatytų žvejybos vidaus vandenyse žurnalų pildymo taisyklių pažeidimai, atitinkantys tam tikrus kriterijus, pagal Žuvininkystės įstatymo 16 straipsnio 2 dalį yra laikytini šiurkščiais pažeidimais.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti konkretų 5 darbo dienų laikotarpį lėšų žuvų ištekliams atkurti ir saugoti skyrimui prieš sustabdant teisės į žvejybos kvotą galiojimą. Tokiu būdu ūkio subjektas tiksliai žinos, per kiek laiko jis privalo sumokėti šias lėšas, kad nebūtų sustabdyta jo teisė į žvejybos galimybes.

Įstatymo projektu siūloma papildyti nuostatą, kad teisės į žvejybos kvotą verslinei žvejybai tam tikrame vidaus vandenų telkinyje galiojimas stabdomas, jei ūkio subjektas pateikė neteisingus duomenis apie žvejybos produktus, įrankius, traukė ir žvejybos produktų pirminio pardavimo kainą, nes neteisingų duomenų pateikimas taip pat yra reikšmingas teisės aktų pažeidimas.

Įstatymo projektu siūloma pavesti žemės ūkio ministro ir aplinkos ministro įgaliotoms institucijoms organizuoti saugomų rūšių žuvų veisimo, neršto ir migracijos sąlygų gerinimo darbus. Šiuos darbus organizuojanti žemės ūkio ministro įgaliota Žuvininkystės tarnyba neturi pakankamai pajėgumų viena įvykdyti visus Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo

veiksmų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312 „Dėl Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“, numatytus žuvų migracijos sąlygų gerinimo darbus, todėl siūloma šią funkciją pavesti ir aplinkos ministro įgaliojimai institucijai – Aplinkos apsaugos agentūrai. Minėtos programos įgyvendinimo veiksmų plane yra numatyti ir šių darbų finansavimo šaltiniai – tai Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas bei Sanglaudos fondas, todėl šiai nuostatai įgyvendinti papildomų lėšų nereikės.

Įstatymo projekte numatyta, kad, be rašytinio žvejybos ploto naudotojo ar privataus ežero savininko sutikimo, specialiosios žvejybos leidimai galėtų būti išduodami žvejybai mokslinių, veterinarinių tyrimų ar stebėsenos tikslais, arba ypatingos ekologinės situacijos atvejais. Apie specialiosios žvejybos datą ir laiką būtų informuojami vandens telkinių savininkai arba žvejybos ploto naudotojai. Išliktų prievolė gauti rašytinį sutikimą žvejojant žuvivaisos, biologinės melioracijos ar mokymo tikslais.

Įstatymo projekte numatyta kompensuoti žvejams verslininkams, kurie neteks galimybių tęsti žvejybos veiklą. Kompensacijos žuvų išteklių naudotojams dėl žvejybos veiklos nutraukimo, bus mokamos iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos ar kitų Aplinkos ministerijos arba Žemės ūkio ministerijos vykdomų programų lėšų Vyriausybės ar jos įgaliotų institucijų nustatyta tvarka.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Į rinką kasmet nepatektų apie 1 tūkst. tonų vidaus vandenyse ir Baltijos jūros priekrantėje sugaunamų žuvų. Jas reikėtų importuoti iš kitų valstybių. Kadangi Lietuva kasmet importuoja apie 130 tūkst. tonų žuvininkystės produktų, tai neturėtų didelės įtakos žuvininkystės produktų rinkai, eksporto-importo balansui.

Iš žvejybos verslo pasitrauktų apie 200 fizinių asmenų. 40 proc. žvejybos įmonių, žvejojančių Baltijos jūros priekrantėje, pajamos iš žvejybos tesiekia vos apie 900 Eur. per metus, daugelio vidaus vandenyse žvejojančių įmonių pajamos iš žvejybos verslo taip pat siekia vos kelis tūkstančius Eur. per metus, todėl akivaizdu, kad ši veikla nėra pagrindinis pragyvenimo šaltinis.

Žvejybos įmonėms dėl žvejybos veiklos nutraukimo būtų išmokėtos kompensacijos, kurios suteiktų joms galimybę perorientuoti veiklą į turizmo, mėgėjų žvejybos organizavimo ir kitas paslaugas.

2018 metais Baltijos jūroje ir Kuršių mariose žvejojusios įmonės į valstybės biudžetą per PVM, GPM mokesčius ir VSD įmokas iš viso sumokėjo 270 381 Eur. Atėmus dvi daugiausia Baltijos jūroje žvejojančias įmones sumokėtų mokesčių lieka 159 633 Eur. Žvejai mėgėjai vien tik už žvejybos leidimus į valstybės biudžetą kasmet sumoka 10 kartų didesnę sumą 1,6-1,8 mln. Eur. Padidinus mėgėjų žvejybos leidimų kainas (įstatymo projektą lydintis Mėgėjų žvejybos įstatymas) į valstybės biudžetą žuvų ištekliams atkurti ir saugoti kasmet būtų sumokama apie 3 mln. Eur.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Žuvininkystės įstatymo pakeitimo projektą, poveikio kriminogeninei situacijai nenumatoma. Aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų patikrinimų metu dažnai fiksuojami žvejybos įmonių daromi pažeidimai, kaip leidimuose nustatytų sąlygų nesilaikymas, neteisingas žuvies laimikių deklaravimas, žurnalų pildymas, fiksuojami draudžiamų tuo metu gaudyti žuvų pardavimai bei kiti. Taip pat, verslinės žvejybos sektoriaus oficialiai deklaruojami pelnai ir pajamos yra sąlyginai maži, kurie kelia pagrįstų abejonių dėl sektoriaus skaidrumo.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus Projekte numatytas nuostatas, žuvies kiekis rinkoje sumažėtų nežymiai, tačiau būtų sudarytos palankesnės verslo sąlygos su mėgėjų žūkle, vandens sportu, laisvalaikiu susijusių paslaugų ir prekių teikimo srityse.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti ir kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Žuvininkystės įstatymo pakeitimo projektą, turės būti keičiami šie teisės aktai:

1) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gegužės 30 d. įsakymas Nr. D1-267 „Dėl Verslinės žvejybos vidaus vandenyse, įskaitant bendrąja daline nuosavybės teise priklausančius valstybei ir ūkio subjektams vandens telkinius, išskyrus privačius vidaus vandenų telkinius ir akvakultūros tvenkinius, tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. 3D-94 „Dėl Verslinės žvejybos jūrų vandenyse taisyklių patvirtinimo“;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. gruodžio 20 d. nutarimas Nr. 1104 „Dėl Žvejybos sektoriaus perleidžiamųjų teisių registro įsteigimo, jo nuostatų patvirtinimo ir registro veiklos pradžios nustatymo“;

4) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gegužės 28 d. įsakymas Nr. 3D-310 „Dėl Perleidžiamųjų teisių į žvejybos vidaus vandenyse kvotas suteikimo komisijos sudarymo, šios komisijos darbo reglamento ir Perleidžiamųjų teisių į žvejybos vidaus vandenyse kvotas suteikimo,

galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir teisės į žvejybos kvotą panaikinimo bei žvejybos kvotų skyrimo taisyklių patvirtinimo“;

5) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. spalio 7 d. įsakymas Nr. D1-750 „Dėl Verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimų išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

6) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. gegužės 1d. įsakymas Nr. 180 „Dėl Žvejybos padalinių žvejybos žurnalų pildymo taisyklių patvirtinimo“;

7) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. D1-276 „Dėl Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšų naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

8) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. birželio 15 d. įsakymas Nr. D1-331 „Dėl Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašo patvirtinimo“;

9) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. spalio 30 d. įsakymas Nr. D1-804 „Dėl Draudžiamų perdirbti, parduoti ar supirkti vidaus vandenų žvejybos produktų panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

Priėmus Žuvininkystės įstatymo pakeitimo projektą, turės būti patvirtinti šie teisės aktai: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Kompensacijų dėl žvejybos veiklos nutraukimo apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl žuvų sugavimo verslinės žvejybos įrankiais limitų valstybiniuose ir bendrąja daline nuosavybės teise priklausančiuose valstybei ir ūkio subjektams vidaus vandens telkiniuose“.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus ir bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Iki 2021 m. spalio 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos patvirtina Kompensacijų dėl žvejybos veiklos nutraukimo apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašą. Žemės ūkio ministras ir aplinkos ministras turės priimti aiškinamojo rašto 8 punkte nurodytų teisės aktų pakeitimus iki 2021 m. spalio 31 d., iki 2022 m. liepos 1 d. priima likusių šio įstatymo straipsnių įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti reikės valstybės lėšų kompensacijoms išmokėti. Šias lėšas numatoma sukaupti Aplinkos apsaugos rėmimo programoje (įstatymo projektą lydintys Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo Nr. VIII-2025 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir Lietuvos Respublikos mėgėjų žvejybos įstatymo Nr. IX-2389 6 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas).

Numatoma, kad bus sutaupomos valstybės lėšos, skiriamos žuvinimui. Žuvų ištekliai Lietuvoje yra atkuriami pagal Žuvininkystės tarnybos sudaromas programas. Tam iš viso yra keturi žuvivaisos padaliniai, kurių išlaikymas AM duomenimis per 2020 metus siekė apie 1.6 milijono eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„žvejybos teisės“, „žuvininkystė“, „kvota“.

Aistė Gedvilienė